

Henryk MISZTAŁ, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura*, tł. [z polskiego] A.M. Martinelli, R. Chowaniec, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2005, ss. 590, ISBN 88-209-7781-8 (tyt. oryg.: *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura*)

W ostatnich tygodniach 2005 r. na włoskich półkach księgarskich ukazało się godne polecenia dzieło z dziedziny prawa kanonizacyjnego pt. *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura*. Wpisuje się ono do grona niewielu opracowań tak całościowo traktujących obowiązującą obecnie procedurę kanonizacyjną Kościoła katolickiego, wnosząc jednocześnie nowe, historycznie i praktycznie pogłębione spojrzenie na tę dziedzinę życia eklezyjalnego. Jest także zwieńczeniem kilkudziesięcioletniej pracy związanego ze środowiskiem lubelskim ks. prof. Henryka Misztala jako wybitnego znawcy prawa kanonizacyjnego oraz owocem jego kwalifikacji naukowych.

Autor jest „ojcem” jedynej na świecie uniwersyteckiej Katedry Prawa Kanonizacyjnego. Gdy w 1983 r. papież JAN PAWEŁ II promulgował nowy Kodeks Prawa Kanonicznego, wyłączając z niego sprawy kanonizacyjne i regulując je odrębną Konstytucją apostolską *Divinus perfectionis Magister* z 25 I 1983 r., a ilość spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych prowadzonych w Polsce zaczęła wzrastać, kanoniści skupieni wokół Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego podjęli decyzję o utworzeniu w 1984 r. Katedry Prawa Kanonizacyjnego na świeżo zreformowanym Wydziale Prawa Kanonicznego i Nauk Prawnych. Ks. prof. H. Miształ został wtedy jej kierownikiem, jak się później okazało — na wiele kolejnych lat.

Intensywna działalność tej Katedry i jej szybki rozwój pod kierunkiem ks. prof. Misztala (badania zwieńczone wieloma publikacjami monograficznymi i rozprawami naukowymi — magisterskimi i doktorskimi, organizacja ogólnościatowych sympozjów naukowych oraz praktyczna pomoc w licznych procesach beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych) zaowocowały opublikowaniem przez niego kilku opracowań z tej dyscypliny, z których najważniejszą stała się pozycja książkowa wydana w 1997 r. przez Wydawnictwo i Drukarnię Diecezji Sandomierskiej pt. *Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II*. Jako obszerny przewodnik po problematyce kanonizacyjnej zawierała ona elementy aktualnej procedury, omówienie instytucji prawa materialnego, historię procesu beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego oraz normy obowiązującego prawa. Ten swoisty podręcznik prawa kanonicznego pomieścił w sobie także formularze procesowe i wzory pism potrzebne do prowadzenia sesji postępowania diecezjalnego.

O wielkiej potrzebie tego rodzaju opracowania i wybitnym jego walorze naukowym świadczy fakt, że w ciągu kilku zaledwie lat nakład został całkowicie wyczerpany. Wobec zainteresowania „Prawem kanonizacyjnym” w szerokim gronie kanonistów i teologów autor zdecydował się na gruntowne przepracowanie i uaktualnienie swego dzieła. W 2003 r. Wydawnictwo i Drukarnia Diecezji Sandomierskiej opublikowało je pt. *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii,*

procedura. Równocześnie z przygotowaniem pracy do druku prowadzono jej tłumaczenie na język czeski. Wydanie to ukazało się w Ołomuńcu w 2002 r.

W międzyczasie sama Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych zaczęła okazywać zainteresowanie wydaniem książki również w języku włoskim, udostępniając ją przez to szerszemu gronu czytelników. I tak w grudniu 2005 r. doszło do opublikowania pracy w Watykanie w nieco zmienionej formie.

Prestiż włoskojęzycznego wydania podnosi fakt, że dokonało go renomowane wydawnictwo watykańskie — *Libreria Editrice Vaticana*. Ponadto praca polskiego kanonisty ukazała się jako VIII tom serii *Sussidi per lo Studio delle Cause dei Santi* („Materiały dla Studium do Spraw Kanonizacyjnych”). Niewątpliwie jest duże znaczenie w nauce światowej książki ks. prof. Misztala, zarówno ze względu na jej treść, jak i nadanie jej charakteru oficjalnego wydawnictwa pod patronatem Kongregacji. W ten sposób opracowanie przyczynia się znacznie do pokazania polskiego wkładu w ogólnoświatową doktrynę prawa kanonicznego.

Dzieło ks. prof. Misztala to dotąd jedyny w literaturze światowej komentarz obowiązującego prawa kanonizacyjnego, obejmujący zarówno prawo formalne (procesowe), jak i materialne (natura i istota świętości). Wykracza ono poza zwykłe podręczniki, ukazując kanonizację w kontekście eklezjologii i prawa posoborowego. Jego osobliwość bardzo wyraźnie podkreślił w *Prezentacji* ks. prof. JOSÉ LUIS GUTIÉRREZ — wykładowca na Wydziale Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu Świętego Krzyża w Rzymie, relator Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych: „W pracy niniejszym przez mnie przedstawianej zbiegają się dwa aspekty, które bywają zwykle oddzielane od siebie w publikacjach dotyczących naszej materii. Z jednej strony wykład historyczny i doktrynalny; z drugiej poradnik ze wskazówkami i formularzami niezbędnymi dla postulatora do wypełnienia jego funkcji” [s. 6 — tł. P. K.].

Książka ujmuje całość zagadnień spraw kanonizacyjnych według czytelnego porządku. Zasadniczy trzon treści całego dzieła stanowią cztery obszerne części, na które składają się szczegółowe rozdziały i paragrafy.

Część I (*Instytucje prawa materialnego w sprawach kanonizacyjnych*), podzielona na 4 rozdziały, zawiera omówienie teologicznej i kanonicznej koncepcji świętości oraz form orzecznictwa o kulcie publicznym w Kościele, a także syntetyczne opracowanie kultu świętych, relikwii i obrazów. Wiele miejsca poświęca autor na wyjaśnienie faktu, że ostateczna decyzja papieska odnośnie do świętości sługi Bożego opiera się zarówno na głosie Ludu Bożego (*vox populi Dei*), który stanowi opinię świętości (*fama sanctitatis*), jak i na głosie Bożym (*vox Dei*), wyrazem którego z kolei jest cudowne zjawisko zaistniałe po wezwaniu wstawiennictwa danego kandydata na ołtarze przed Bogiem. Na tę decyzję papieską natomiast wpływa m.in. pewność moralna w odniesieniu do cnót sługi Bożego; pewność moralna, która rodzi się z weryfikacji prawnej świętości na poszczególnych etapach postępowania procesowego. Pewność ta ma charakter moralny, a nie absolutny, ponieważ ludzkie dowodzenie

w sprawach kanonizacyjnych doprowadzić może jedynie do zewnętrznego poznania świętości osoby. Według ks. prof. Guttiéreza taka koncepcja autora ukazuje linię przyjętą w doktrynie (por. *Prezentacja*, s. 7).

Zarys historii procedury kanonizacyjnej — to tytuł części II. Poszczególne jej 4 rozdziały omawiają pokrótce najpierw pierwotne formy kanonizacji, by potem skupić się na przedstawieniu dokonań legislacyjnych papieży najbardziej zasłużonych w dziedzinie prawa kanonizacyjnego. Ta część książki nie stanowi li tylko historycznego wykładu; należy bowiem przyznać, że mało jest takich działów kanonistyki, które byłyby tak bardzo zakorzenione we własnej historii, jak właśnie prawo kanonizacyjne. Niektóre jego dyspozycje, nawet sprzed kilku wieków, są wciąż aktualne — stąd wypływa potrzeba gruntownej znajomości aspektu historycznego tej dziedziny prawa kanonicznego.

Część III (*Dochodzenie diecezjalne*) obejmuje 7 rozdziałów. Najpierw autor omawia szczegółowo poszczególne funkcje osób zaangażowanych w prace trybunału diecezjalnego. Następnie zatrzymuje się nad kwestią dowodzenia w postępowaniu kanonizacyjnym, omawiając stosowane w procedurze środki dowodowe i ich znaczenie w dążeniu do osiągnięcia pewności moralnej. Podejmuje też zwięzłą prezentację warunków koniecznych do rozpoczęcia postępowania przed trybunałem. Po ukazaniu zasad rządzących postępowaniem w sprawie udowodnienia heroicznego cnót lub męczeństwa następują uwagi na temat udziału w całym dochodzeniu biegłych w zakresie historii i archiwistyki. Książka porusza też sprawę rozpoznania i przeniesienia szczątków doczesnych sługi Bożego, a wreszcie przedstawia zasady postępowania w sprawie udowodnienia cudów.

3 rozdziały części IV (*Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych*) ukazują kompetencje i strukturę Kongregacji, zapoznają czytelnika z procedurą tam stosowaną i podają rady odnoszące się do prowadzenia spraw rozpoczętych w czasie obowiązywania dawnego prawa. Znajomość praktyki Kongregacji ułatwia właściwe prowadzenie postępowania na poziomie diecezji.

Aneks podzielony jest na trzy paragrafy. Pierwszy z nich przytacza treść obowiązujących aktów prawnych z dziedziny prawa kanonizacyjnego, drugi stanowią wzory niezbędnych formularzy, a w trzecim autor przytacza w detalach zestaw zagadnień, w oparciu o które można układać pytania kierowane w trakcie postępowania do świadków i biegłych.

Nowe wydanie *Prawa kanonizacyjnego* uwzględnia najnowszą literaturę i jurysprudencję Kongregacji. Zamieszczona w opracowaniu bibliografia wydaje się być bardzo bogata i starannie dobrana. Poza uwzględnieniem źródeł odnoszących się do materii kanonizacyjnej w ogólności, czytelnik znajdzie w niej wykaz materiałów źródłowych dotyczących poszczególnych świętych i błogosławionych. Obydwa wykazy ułożone zostały według chronologii. Indywidualne pogłębianie interesujących czytelnika zagadnień poprzez studium własne ułatwia dokonany przez autora podział literatury na trzy obszerne grupy: *Scripta vetera* (–1916), *Scripta nova* (1917–1982) i *Scripta novissima* (1983–). Te trzy części ułożone według porządku chronologicz-

nego korespondują doskonale z poszczególnymi etapami legislacyjnymi Kościoła łacińskiego w dziedzinie ustawodawstwa kanonizacyjnego i poszerzają zarazem użyteczność praktyczną całego wykazu bibliografii. W spisie literatury nie brakuje właściwie żadnego opracowania syntetycznie ujmującego omawianą problematykę. Poza tym znaleźć w nim można całe bogactwo pozycji pogłębiających poszczególne elementy prawa kanonizacyjnego tak w aspekcie historycznym, jak i materialnym czy praktycznym. Oprócz opracowań wskazanych bezpośrednio w treści książki umieszczono tam także inne publikacje przydatne do dalszego studium.

Obszerne dzieło polskiego kanonisty zamykają opracowane z niemałą precyzją indeksy — osobowy i analityczny. Umożliwiają one korzystanie z podręcznika, ułatwiając w sposób znaczący sprawne poruszanie się po całym tekście.

W tak obszernej pozycji niełatwo było się ustrzec przed drobnymi błędami drukarskimi — jest ich jednak bardzo niewiele i w żaden sposób nie umniejszają one znaczenia całej pracy. Pewną niejasność może stanowić natomiast sposób numeracji poszczególnych partii tekstu składających się na całą publikację. Otóż o ile autor w przypadku wszystkich 18 rozdziałów pomieszczonych w 4 częściach książki stosuje numerację ciągłą, o tyle w przypadku *Aneksu*, *Bibliografii*, *Indeksu osób* i *Indeksu analitycznego* opatruje je kolejnymi numerami: 19, 20, 21 i 22, podczas gdy jako takie nie stanowią one poszczególnych rozdziałów całego dzieła.

Tekst w języku włoskim został na nowo przejrany i uzupełniony, czy miejscami nawet zmieniony w porównaniu z polskim oryginałem. Przy okazji omawiania pewnych zagadnień całość treści została odciążona poprzez rezygnację z niektórych przypisów czy uzupełnień, podczas gdy wszystkie formularze pism umieszczono w drugiej części *Aneksu*. Dzięki temu łatwiej jest studiować tekst dotyczący procedur procesowych, którego formularze są jedynie praktycznym uzupełnieniem.

Odrębne słowa uznania należą się Annie Marii Martinelli i ks. Romanowi Chowańcowi za trud precyzyjnego przetłumaczenia całego dzieła na język włoski. Dzięki rewizji dokonanej przez ks. dra GRZEGORZA ERLEBACHA oraz aktywnemu udziałowi autora w dziele przekładu i przygotowania do druku, można śmiało zaryzykować stwierdzenie, że wersja włoska w niczym nie odniosła uszczerbku w porównaniu z polskim oryginałem.

Prawo kanonizacyjne ks. prof. H. Misztala już niemal od 10 lat służy pomocą studentom pragnącym zgłębić historycznie i praktycznie treść pojęcia kanonizacji w Kościele katolickim oraz teologom i kanonistom zaangażowanym w prowadzenie procesów beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych na etapie dochodzenia diecezjalnego. Wraz z włoskojęzycznym wydaniem tego dzieła powiększa się znacznie grono jego odbiorców. Należy życzyć sobie, by dzięki temu wśród wiernych wzrastała wiedza na temat pojęcia świętości kanonizowanej w Kościele, a sprawy analizujące życie sług Bożych i przekazywane z całego świata do Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych były przygotowywane z coraz większą fachowością i kompetencją.